

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

*Agus Agirregomezkorta Isasi-
Isasmendi Lomino*

*Ermua, Bizkaia
(1920-2013)*

Aurkibidea

Biografia

Ermuko "Lomiñoneko" etxean jaio zen 1920an. Ines eta Patxiko gurasoek 9 seme-alaba izan zituzten eta Agus izan zen bosgarrena. Umea zela, 18 urteko ahizpa nagusia hil zitzaien eta amari laguntzeko eta haren mina arintzeko, nagusiaren papera hartu zuen. Gerora, gerrateak irten zuenean, ondo ikasia zuen bere betebeharra, eta senideak Bilbon preso zituela, bera arduratzen zen haiei jatekoa eta arropak eramateaz, bere izenean zegoen ibiltzeko baimenari esker. Victor Elejondo Barakaldoko maisuarekin ezkondu eta Zaldibarrera, senarra eskola-maisu zegoen lekura, bizitzera joateko eskaini bazioten ere, Ermuan geratu nahi izan zuen. Bi seme-alaba izan zituzten. 60 urte bete arte Ermuko parrokian katekista gisa ibili zen.

Zintak

ERM-040

- **Proiektua:** Ermuko Ahozko Ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gonzalez, Esti
- **Data:** 2008-04-25
- **Iraupena:** 88 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin
- **Emalea:** Gonzalez, Esti

ERM-155

- **Proiektua:** Ermua eta Eitzako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aranberri Odriozola, Fernando
- **Data:** 1995-05-04
- **Iraupena:** 36 min
- **Euskarria:** Audio Analog

ERM-182

- **Proiektua:** Ermua eta Eitzako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aranberri Odriozola, Fernando
- **Data:** 1995-04-06
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne
- **Emalea:** Aranberri Odriozola, Fernando

ERM-183

- **Proiektua:** Ermua eta Eitzako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aranberri Odriozola, Fernando
- **Data:** 1995-04-06
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Emalea:** Aranberri Odriozola, Fernando

Pasarteak

1. Mutiko bat berarekin enamoratu eskolan

- **Erref:** ERM-040/002
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:02:24. **Bukatu:** 00:03:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Plazako eskolara joan zen. Neskak eta mutilak aparte zebiltzan, baina mutil bat berarekin enamoratu segika ibiltzen zitzaion. Umeen kontuak.

Transkripzioa

-Eskolara nora joan zifan?

-Ermukora.

-Nun euan?

-Plazan. Bueno, oin frontoia ta horrek; hantxe zan.

-Neskak eta mutilak...

-Bai, neskak eta mutillak aparte, baiña nik akordatzen jata parejatxo bat banekan, mutil bat, bera enamorata euan eta ni lotsatu eitten nitzan eta martxak eta [...]. Holan.

-Umetan ia enamoramentuek.

-Bueno... Enamoramentuak ezebez, lotsatu. Nik burla ein eta haretxi mutillai, bera mutilla lotsatu ta ni lotsatu ta martxa eitten ta juntatu ta, bueno. Umen kontuak.....

2. Karlistak eta bizkaitarrak beti eztabaidan

- **Erref:** ERM-040/003
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:03:08. **Bukatu:** 00:04:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

<p>Karlista familiako laguna zuen eta bera nazionalista zenez, eztabaidan ibiltzen ziren eskolan. Ermuan beti borrokan ei zebiltzan nazionalistak eta karlistak.</p>

Transkripzioa

-Maixuak, maistrak...

-Maistria Doña Paca. Zela zan? Bai, maistria Eibartik etortzen zan. Nausixa zan eta, neri ule-hartze asko eitten ostan. Porke berak ekan loiba bat beraaz bizi zana politiko, PNV edo ez dakit nik zer giñan, umiak giñan ondiok eta. Baiña karlistak eta bizkaitarrak. Bene zerekua, plazan bizi zana, eta ni lagun haundixak giñan eta harek zien karlistak eta ni bizkaitarrak. Eta ez genduan eitten ezebe ta beti diskusiñuan. Ta egun baten etorri zan esaten, aizta nausixa ekan eta: "jesus, neska, hori zure laguna Agus hori ondo politikoa da!". Nik politikua ze zan be ez nekixan. Ta pentsaizu. Etorri zan esaten eta "kontuz ibili biharko nok ni honegaz", porke aizta nausixak txarto irizten badotsa ba... Osea, umiak baiña geuk, e... Karlistak eta bizkaitarrak, e, karlistak eta bizkaitarrak. Umetatan.

-Bizkaitarrak?

-Bizkaitarra zan "nacionalista". "Bizkaitarras", izena holan zan, baiña "nacionalista" eta harek zien karlistak. Izaten zan burruka bat Ermuan karlistak eta bizkaitarrak, terriblia. Burrukan eitten eben. Botaziñuetan eta, neri akordatzen jata, horrek eskillara batzuk plazara fatekuok, bolarak etortzen zien eta zer eta burrukan karlistak eta bizkaitarrak. Ta ni bizkaitarra nitzan ta laguna karlistia. Ta bueno. Aittu ezebez, baiña...

3. Euskaraz egiteagatik zigorra

- **Erref:** ERM-040/004
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:04:55. **Bukatu:** 00:05:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Doña Victoria zen maistra. Lau erregelak baino askoz gehiago ez zuten ikasi. Zigoritu egiten zituen haurrak euskaraz egiteagatik.

4. Zaldarraren istorioa

- **Erref:** ERM-040/006
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:06:12. **Bukatu:** 00:07:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gertakizun barregarria: lagun bat negarrez zegoen zaldarra lehertu zitzaiolako. "Se le ha reventado el pescuezo" abisatu zion Agusek maistrari, "divieso" hitzarekin nahastu zuelako. Lotsa-lotsa eginda geratu zen.

5. Medikuari "merito"

- **Erref:** ERM-040/008
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:07:47. **Bukatu:** 00:09:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Erdaraz ez zekien. Behin, erdaldun bat zegoen etxean, eta Agusek kontatu zuen zeintzuk egon ziren ikasturte bukaerako ekitaldian, tartean "el mérito", "el médico" esan beharrean.

6. Ahizparen heriotza

- **Erref:** ERM-040/010
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:11:14. **Bukatu:** 00:14:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Hamazortzi urterekin hil zen bere ahizpa nagusia gaitz ez oso larri batek jota. Trauma handia izan zen familiarentzat eta senargaiarentzat. Ume bat hil zitzaion berari. Medikuntza oso atzeratuta zegoen. Oso ederra ei zen ahizpa.

7. Gatzizen asko Ermuan

- **Erref:** ERM-040/011
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:14:06. **Bukatu:** 00:16:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Gatzizen asko dago Ermuan. Batzuk aipatzen ditu. "Lomiñonekuak" dira eurak. Orain etxe dotorea da, baina lehen txerrikorta bat ei zen.

8. Lagun karlisten jarrera-aldaketa gerra ostean

- **Erref:** ERM-040/013
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:17:06. **Bukatu:** 00:18:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

Lagun karlistak eta nazionalistak elkarrekin ibiltzen ziren. Eurek (nazionalistek) agintzen zuten sasoian, Errepublikaren denboran, denak lagunak ziren, baina gerra ostean karlistak agintzera pasatu zirenean, neska karlistak karlistekin joan ziren eta mespretxuz tratatzen zituzten lagun nazionalistak.

9. Emakume Abertzale Batza

- **Erref:** ERM-040/015
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:18:52. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:

Emakume Abertzale Batza zen euren taldea. Gerra bukatu eta ihes egindakoak etxera bueltatzen zirenean, geltokian zain egoten ziren karlista batzuk eta kartzelara eramaten zituzten.

10. Aita gaixoaren bila

- **Erref:** ERM-040/016
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:22:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Aita ihesi joan zen gerra denboran, eta gaixorik zegoen Bizkaiko herri batean. Agus joan zen joan zen hura etxera ekartzera. Salbakonduktoa Eibarko militar batek eman zion. Auto bat gelditu eta aitaren bila joan zen. Gertatutako gorabeherak.

11. Bilboko kartzeletara senideak bisitatzer

- **Erref:** ERM-040/017
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:22:40. **Bukatu:** 00:25:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Hamazazpi urterekin edozer egiteko gauza zen. Bilbora joaten zen preso zeuden anaia eta senideak bisitatzer. Anaia barku batean egon zen preso. Bisita batean anaiarekin izandako gorabeherak. Krispinesiak oparia kendu nahi izan zion.

Transkripzioa

-Eta salbokondukto horri esker zer egin zeinkian? Norako, nun pasatzeko?
-Nik ez dakitt honako bakarrik zan ala gero ko bazan, hori ez jata (etxata) akordatzan ondo. Baiña hori halaxik ein neban. Hamasei urtekin ni nitzan kapaz edozetara fateko, edozein. Eitten neban fan Bilbora, lo ein, bisittau karzelakuak; zelan euazen karzelan. Eta gero Luki euan barkuan. Goixao-goixao joan, bisittau harek eta gero barkora Lukigana. Ta baten politta pasau jatan ba. Ba Luke euan barkuan, eta barkuan be txarto berba eitteko, porke illaran gelditzen giñan, eta aa!, ta zarataka. Eta ni barkuan noz joango hara. Emon eitten oskuen permisua sartzeko batera. Ta militar bat hasi jatan lorak botatzen. "A mí tonterías no me digas, a mí déjame hablar con mi hermano a solas tranquilamente porque si no no hablo" Nik pentsauko neban ba? Ta harek militarrek zer ein eban, deittu Lukeni, izena ta apellidua hartu ostazen. Lukiri deittu ta joan, ta ni joateko. Ta joan nitzan eta bixok. Nere poza. "Ene!", esan notsan Lukeni "zelako ederto bixok!". "Ederto? Militarregaz zer darabin hik?". Hasarre, hasarre. Militarrea traturik ez eukitzeko. Pentsaizu berai ein otsan bentajia, neretako zan poza. Ta oindio militarre kaso eitten. Haxezan txarra berandako. "Militarregaz laguntasuna? Militarrekin? Zer darabin hik?". Ni pozarren, berriz. Bestela [...] bisittia militarraz tratatzia baiño. Nere anaiak.
-Barku bat?
-Bai, barko bat euan. Gaiñera han euan Ermuako [...], izena eta apellidua ez jat (etxat) akordatzan, famosua zan, artistia zan. Ta beran barkua ein eban berak. Eurak euazen barkuan, hori..., izena [ez jata] etxata akordatzan oin. Eta euazen barkuan, eta harek ein eban barko bat baiña polittaua!, eurak euazena. Ta ni fan nitzanian bisittatzera emun osten barkua entregatzeko beran familixiai. Ta Krispenesiak ikusi. Krispinesia zuk ez dakizu zein zan. Gogoratzen zara? Zan elementua! Ene, ama! Ze zan ha! Ze zan ha! Ta ikusi ninduanian joan zan kuartelera. Pentsaizu. Ene! Baiña ez osten kendu, e. Nik emon notsen familixakuei ta. Eske iñok be ez ekan sabakonduktoik. Neuk be gaztia nitzalako. Nausixei ez otsen emoten. Ta ibiltzen nitzan edozein lekutara. Nere kapazidadia orduan, ez ostan inporta ez militarrik eta ez iñobez neuria eitteko. Zelan izaten dien gauzak, e.

12. Anaia itsasontzi-espexean preso

- **Erref:** ERM-040/018
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:25:40. **Bukatu:** 00:26:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Anaia preso egon zen: lehendabizi kartzelan, eta gero barkuan. Gogorra ei zen. Abertzaleak zirelako eduki zituzten.

13. "Lau esku banekaz..."

- **Erref:** ERM-040/019
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:26:44. **Bukatu:** 00:28:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Janariz beteta joaten zen Bilbora. "Lau esku banekaz..." esaten zion bere buruari, gehiago eroan ahal izateko. Kartzelan egondako senideak. Emaztea bisitara joan eta haurdun geratu zeneko istorioa.

Transkripzioa

-Esan dozu eruan egiten zenduzela gauzak.

-Jatekua, bai. Akordatzeko jata guardazobillak estaziñuan, ya honek kentzen dosten eta. Begiratu osten eta. Esaten neban nik: "lau esku banekaz danendako eruateko..." Nekan jatekotan, eta eruatia. Ta begiratu osten eta, ze ingo ete doste honek. [...]. Eta esan osten: "Hola, dónde son?" "Para los presos" "No comen mal los presos". Nik kasorik be ez. ixil-ixilik, pozarren laga ostenian, kendu ez ostazean... Baiña esaten neban "lau esku banekaz" Bat bete, bestiai ta danai eruateko. Ez ostan inporta... Zelako gauzia, e . Halako gazterik eta.

-Zenbat jente, senidiak edo?

-Bai. Tia anbrosia be egon zan kartzelan. Tia Ambrosia be egon zan, hareana faten nitzan. Gero mordua, mordua, familixakuak. Zera, Maria Txindurrin gizona. Ta gaiñera polittena izan zan, Maria Txindurri ta, zera, gizona bakizu, ezta, ze pasau zan? Bitorixan euazen, bai, eta lagatzen otsen andriak faten dienian lo eitteko. Eta joan zan lo eittera andra-gizonak, eta ez zan ba geldittu estaduan; kartzelan euala. Begoñita, Begoñita, azkenengo umia. Kartzelan estaduan, kartzelan egun bat edo laga eitten otsen andriaz pasatzen, eta hor nun geldittu zan estaduan kartzelan. Kartzelan gizona eta estaduan bera. Zelako gauzak, e. Maria Txindurrik asko pasau dau, asko.

14. Tia Ambrosia, emakume barriketalaria

- **Erref:** ERM-040/021
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:31:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

Tia Ambrosia abertzale gogorra ei zen. Kartzelan egon zen bere txerriari "Karlos" ipintzeagatik. Oso saltzaile ona ei zen, oso hiltuna ere bai; gizona, berriz, isil-isila. Hain nekatuta ei zeukan, "bai" esan beharrean "fai" erantzuten ei zuen.

15. "Sartzen zaittuenean kartzelara heuk be ikasikon eitten"

- **Erref:** ERM-040/022
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:31:27. **Bukatu:** 00:33:02

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

Kartzelan egindako saski batekin kalean zihoala, karlista batekin izandako solasa. Tia Ambrosia sekulako elementua ei zen. Bi alaba ihesi eginda zituen, eta Agus joaten zen hari laguntzera.

16. Elantxobeko itsasoa nahiago Ibarrangeluko artaburuak baino

- **Erref:** ERM-040/025
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:37:47. **Bukatu:** 00:41:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Tailerra zigilatu zieten. Mutilak gudari zeuden; familia Elantxobera joan zen lehenengo, eta Ibarrangelura gero. Elantxobe gustatzen zitzaion, baina aldapa handiak zeuden; eta, gurasoak zaharrak zirenez, Ibarrangelura aldatu ziren. Itsaso ederra ikustetik artaburuak ikustera pasatu zen, penaz.

17. Karlistak eta bizkaitarrak borrokan

- **Erref:** ERM-040/026
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:41:20. **Bukatu:** 00:43:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

Karlistak eta bizkaitarrak borrokan egiten zuten sarri. Karlisten burua hil egin zuten gerra hasi zenean. Nazionalistek babesa eskaini ei zien, baina ez ei zuen nahi izan. Agusek lagun karlista asko zuen.

18. Egunero mezetara Gerian

- **Erref:** ERM-040/028
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:45:35. **Bukatu:** 00:47:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Gaztetan Geriara joaten zen egunak pasatzera, esne-bezeroen baserrira.

Bera zen astegunean mezara joaten zen bakarra. Trabakuan egoten zen dantza, baina ez zitzaion gustatzen hango jira.</p>

19. Guztiz "pura" izan nahi

- **Erref:** ERM-040/029
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:47:03. **Bukatu:** 00:50:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Besotik heltzen ere ez zion uzten nobioari. Ez laztan, ez ikutu eta ez ezer. Oso enamoratuta zegoelako aguantatu ei zuen. Barruraino sartuta zuen garbia, "pura", izan behar zuela. Orain ez luke hori egingo. Oso elizkoia zen.</p>

20. Barre egitea ona da eta egin hurrengo be

- **Erref:** ERM-040/032
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:52:36. **Bukatu:** 00:54:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Egunero komulgatzen zuen eta astero konfesatu. Larregikoa zela onartzen du baina hala ere zoriontsu sentitzen zen. Behin konfesionarioan apaizak erantzundakoa: hurrengo be dibertitu, barre egitea ona da eta.

21. Aste Santu gogorra

- **Erref:** ERM-040/034
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:55:21. **Bukatu:** 00:57:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:

<p>Konfesatzea asko gustatzen zitzaion. Lasaituta sentitzen zen, pozik. Aste Santua gogorra egiten zen, barau egiteko ohitura zuenez makaldu ere egiten baitzen.</p>

Transkripzioa

-Bai, konfesionarixotik. Pulpittua be bai baiña pulpittuan danak ekitzen otsen baiña konfesionarixuan zan aste guztietan hantxe, benga; baiña

pozarren! Halaxe. Hoixe azeptatzen neban nik ba halaxe dala ta. Konforme. Nahi, gaiñera, konfesatzia, trankil geldittu. Pentsaizu. Oin be trankilao nago gitxiauz. Baiña "épocas distintas". Diferentiak. Bastante historixa kontau dotsut, ezta?

-Aste Santuan eta, ze izaten zan Ermuan. Aste Santua zelan bizi izaten zenduen?

-Aste Santua? Ba bueno, serixo, serixo. Astelehena, martitzena ta gitxiao, baiña Eguen Santua ta barixakua, horrek zian serio. Nik pentsatzen dot kaxkartu izan nitzala, aiuno batzuk eta! Neu nitzan gero larregi igual, e. Bai, Aste Santua. Konparaziño baterako, egun bi, behintzat barixakua "ayuno; ayuno". "Ayuno" zan afari gitxi-gitxi, armozua be gitxi, bazkaldu dezente. Bai. Hori zan, ba Aste Santua gogorra izaten zan. Gogorra. Neretako, e. Oin, danak ez zian izango igualak baiña. Nik neuk hartzen nittuan gauzak ba, pentsatzen neban, bueno, pues ein in bihar zala. Osea ke. Santidaderik ez nekan baiña pixkat nahi.

22. Ihiak prozesio bidean

- **Erref:** ERM-040/035
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:57:00. **Bukatu:** 00:58:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Ez zen prozesio zalea, baina joaten zen. Ihiak botatzen ziren lurrean prozesio pasatzen zen tokian. Bera larregikoa izan da erlijio kontuetan baina ez du damurik.

23. Gogo-jardunak

- **Erref:** ERM-040/037
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 01:01:00. **Bukatu:** 01:02:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Aste Santuan predikatzailleak etortzen ziren. Gogo-jardunak (ejerzizioak) egiten ziren. Kanpoan ere egiten zituen Agusek: Bilbon, Loiolan eta abar. Berari gustatu egiten zitzaizkion.

24. Ezin mutilekin dantzan egin

- **Erref:** ERM-040/039
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:02:36. **Bukatu:** 01:04:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

<p>'Acción Católica'-koak zirenez ezin zuten mutilekin dantzan egin. Behin Bandako zuzendariak adarra jo zieten, dantza soltean ari zirela poliki-poliki jotzen hasi baitzen pieza, eta ezin dantzatu. Oso tontak ei ziren. Baina orduan halaxe ziren gauzak.</p>

25. Migelito mutilzaharra gorputzari kontra egiten

- **Erref:** ERM-040/042
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 01:08:02. **Bukatu:** 01:10:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Bazen mutilzahar xeble bat, gorputzari beti aldrebes egin behar zaiola esaten zuena. Behin, erreka kunbo (putzu) batean sartu zen gorputzari kontra egite aldera, eta ia itoan atera zuten.

Transkripzioa

-Pertsona barregarrik edo xebleberik edo akordura etortzen jatzu baten bat hola?

-Klaudio Tontua, zuk ezautuko zenduan.

-Erretratuetan ikusi izan dot.

-A bai? Haxe zan popularra. Tontua, Klaudio Tontua baiña; kalia danaz berbetan eta zerian eta holan. Oin ez dakitt. Beste bat famosua zan mutilzar bat bizi zana, eta esaten eban gorputzari... Zelan zan izena, berana. Migelito. Migelitok pentsatzen dot zala. Gorputzari egin bihar jakola aldrebes. Aldrebes. Bero badakazu... Ez, zela zan esaten ebana. Berak nahi ez badau haxe ein bihar da. Eta egun baten, Matxineneko, ez dakit gogoratzen zaran, kunbua (osina, erreka putzua) euan han, eta emon otsan gogua ez baiñatzeko, baiña gorputzai aldrebes zela ein bihar jakon, baiñatzera sartu zan. Berak esaten eban gorputzari aldrebes ein bihar jakola. Izaten bazan hara fateko gogua, "al contrario". Zan mutilzar bat bakarrik bizi zana. Baiña ein eban baten, horixe. Kunbua ikusi ebanian, "ez nok sartuko, ez najoiak sartzera. Ez jakat (etxakat) gogorik. Ez ba, sartu ein bihar nok ba". Sartu zan gorputzai aldrebes eitteko, estuasun baten etara eben. Ixixa itto. Zan mutilzar bat bera bakarrik bizi zana; Maria Txindurrin amak itxi otsazen kuartua ta zer garbitziak eta horrek. Eta bera zelan espeziala zan, aldrebes ein bihar jako gorputzari, eta zer egin eban? Ez ekan gogorik baiñatzeko eta sartu aldrebes eittiarren. Ixixa ittota. Ittota ez baiña estu etara. Migel zan mutilzar raro bat. Famosua zan, famosua. Aldrebes ein bihar jakon gorputzari.

26. Ezin esan nobioari komunera zihoala

- **Erref:** ERM-040/044
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 01:12:39. **Bukatu:** 01:13:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Lehengusina bat nobioa kalean utzi eta etxera etortzen zen txixa egitera. Ez zion esaten nobioari zertara zihoan, hainbestearainokoa zen errepresioa. Komun gutxi orduan.

27. Gudari maisu ilehoriarekin ezkondu

- **Erref:** ERM-040/046
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 01:14:28. **Bukatu:** 01:17:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Nobioa gerra denboran ezagutu zuen; gudaria zen, maisua lanbidez. "Hori zuretzako modukoa da" esaten zion lagun bati. Itsasontzi-kartzelako bisita batean hasi zen harremana. Gutunak eta harrezkeroko gorabeherak.

28. Senarra maisu Zaldibarren

- **Erref:** ERM-040/047
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 01:17:01. **Bukatu:** 01:18:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Senarrak ez zuen nahi bizi zen herrian lana egitea. Zaldibarren egon zen maisu. Oso estimatu eduki zuten. Etxea eskaini zieten Zaldibarren baina ez zuten joan nahi izan.

29. Gabon eskean

- **Erref:** ERM-040/049
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 01:20:00. **Bukatu:** 01:22:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Aldabak jo eta horrelako okerrak egiten zituzten. Gabonetan, eskera irteten ziren. Jauregian bizi zen laguna nola lotsatu zuten etxe batean. Gabon kantu bat kantatzen digu: "Agillando, agillando, bizkaitarrak Durangon..."

30. Hika, zuka eta berorika

- **Erref:** ERM-182/001
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:59
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Hika, zuka eta berorika zeinekin egiten zuten: hitanoa lagunekin eta anaiekin, zuka ahizpa-arrebekin eta seme-alabekin, eta berorika apaizekin eta medikuarekin.</p>

31. Santiago jaiak zelakoak ziren

- **Erref:** ERM-182/003
- **Iraupena:** 0:04:11. **Hasi:** 00:04:29. **Bukatu:** 00:08:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Bi mila biztanleko herria zen. Santiago jaietan gonbidatuak izaten zituzten etxean. Bezperan, ardoa debalde ematen zuten udaletxean. Zezen egunean, hogeita zazpian, sardinak banatzen zituzten. Santiago egunean meza, bandaren kontzertua eta pilota partidak izaten ziren. Santa Ana egunean Eibarko musika bandak jotzen zuen. Behin zezenketak ere izan ziren. Zezen egunean, emakumeak labaderoetan batzen ziren arropak garbitzeko eta mutilek aurrekua dantzatzen zuten labadero batetik bestera eta dantzara ateratzen zituzten neskak. Kalejiran joaten ziren kalerik kale.

32. Santiago jaietan errekan

- **Erref:** ERM-182/004
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:08:40. **Bukatu:** 00:10:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Santiago jaietan, plazan taberna bat egoten zen, ezki zuhaitzen azpian mahaia eta aulkiak ipinita. Errekan egiten ziren hainbat ekimen. Orduan erreka oso garbia zegoen.

33. Ermura etorritakoen eragina hizkuntzan

- **Erref:** ERM-182/005
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:10:18. **Bukatu:** 00:11:03

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

<p>Ermura erdaldunak etortzen zirenean, euskaraz ikasten omen zuten. Baina 1960-70 urteetan, jende asko etorri zen eta euskaldunak hasi ziren erdaraz.</p>

34. Zezen eguna

- **Erref:** ERM-182/006
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:11:03. **Bukatu:** 00:14:11
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Uztailaren hogeita zazpian, zezenak egoten ziren. Hortik dator zezen eguna. Jaietako azken eguna zenez, herrikoak bakarrik egoten ziren. Bazkariak egiten zituzten lagunartean, plazan, errekan... Denek ezagutzen zuten elkar. Gaueko hamabietan kalejira egiten zuten.

35. San Inazio eguna, proba eguna eta auzoetako jaiak

- **Erref:** ERM-182/007
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:14:11. **Bukatu:** 00:17:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

San Inazio eguna karlistek ospatzen zuten. Hurrengo domeka proba eguna izaten zen. Probalekuan idi-demak eta apustuak egiten zituzten. Ermitetako erromeriak gustoko zituzten. Sallobenteko zuhaitza oso ederra omen zen; erromeria errepidean egiten zuten.

36. Santa Agedatako ohitura eta koplak

- **Erref:** ERM-182/009
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:18:15. **Bukatu:** 00:21:37
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

Santa Agedatan kintoek irtetzen zuten. Batutako diruarekin afaria egiten zuten tabernaren batean. Etxeren batean hildakoren bat izan bazen, salbea

abesten zuten. Bertsoak asmatu ere egiten zituzten. Pare bat kopla abesten dituzte.

37. Urteberri eguneko eta Larunbat Santuko diru-batzeak

- **Erref:** ERM-182/010
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:21:37. **Bukatu:** 00:24:31
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Salbearen zati bat abesten dute. Hunkigarria izaten omen zen. Urteberri goizean, umeak irtetzen ziren etxerik etxe kantuan dirua batzen. Larunbat santuan (Aste Santuan), etxerik etxe sua eta ura banatzen zituzten, eta dirua batzen zen. Ez zen ezer kantatzen.

38. San Juan bezperako loreak, sua eta kopla

- **Erref:** ERM-182/011
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:24:31. **Bukatu:** 00:26:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Sallobenten San Juan bezperan meza egoten zen eta lore sortekin eta fruituekin bertaratzen ziren, baita gurutze txikiekin ere, ateetan eta soroetan ipintzen zituztenak gero. Suak pizten ziren iluntzean. Kopla bat erreztatzen dute.

39. Gabonetako eskerako kantak

- **Erref:** ERM-182/012
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:26:45. **Bukatu:** 00:29:31
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

<p>Aginaldo eguneko kantuak abesten dituzte. Aipatzen dute hitzak zela aldatu ziren denborarekin. Zentzurik gabeko hitz barregarriak izaten ziren.</p>

40. "Neska txiki-txikia" abestia

- **Erref:** ERM-182/013
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:29:31. **Bukatu:** 00:31:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

Umeen kanta asko zeuden. Laborda apaizak erakusten zizkien. "Neska txiki-txikia" kanta abesten dute.

41. "Kirikiriken" abestia

- **Erref:** ERM-182/015
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:31:44. **Bukatu:** 00:34:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

"Kirikiriken" kanta abesten dute.

42. "Haurtxo danak alkaturik" abestia

- **Erref:** ERM-182/016
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:34:20. **Bukatu:** 00:35:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

"Haurtxo danak alkaturik" kanta abesten dute.

43. "Txindurri txiki-txikia" abestia

- **Erref:** ERM-182/017
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:35:48. **Bukatu:** 00:36:34
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

"Txindurri txiki-txikia" kanta abesten dute.

44. "Gaztetasuna" kanta

- **Erref:** ERM-182/018
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:36:34. **Bukatu:** 00:37:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Bestelako katak

Laburpena:

"Gaztetasuna" kanta abesten dute.

45. "Tximinitik gora" abestia

- **Erref:** ERM-182/019
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:37:29. **Bukatu:** 00:38:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

"Tximinitik gora" kanta abesten dute.

46. Lotarako kantak eta "mutiko batek behin galdetu zun"

- **Erref:** ERM-182/022
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:44:37. **Bukatu:** 00:48:19
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

Lotarako kantak abesten zituzten. "Obabatxua" kantaren zati bat abesten dute. "Lo egizu" eta "Mutiko batek behin galdetu zun" kanta abesten dute.

47. Gabonetan beti kantuz

- **Erref:** ERM-182/023
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:48:19. **Bukatu:** 00:50:19
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Gabonetan afalostean kantuz aritzen ziren. Gabon zaharretan ere lagunartean abesten zuten, bataren eta bestearen etxeetan. Euskaraz zein erderaz abesten zuten.

48. Euskara debekatuta zegoenean

- **Erref:** ERM-182/024
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:50:19. **Bukatu:** 00:51:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Kantu euskaldunak debekatuta zeuden eta horiek abesten zituzten. Izenak aldatu egin zizkieten. Eskolan ere eratzunaren zigorra jasotzen zuten euskaraz egitearren.

49. "Lo egizu" kanta

- **Erref:** ERM-182/025
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:51:30. **Bukatu:** 00:53:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume kanta

Laburpena:

"Lo egizu" kanta abesten dute.

50. Gabon zahar gauean zer abesten zuten

- **Erref:** ERM-182/026
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:53:00. **Bukatu:** 00:54:05
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Bestelako kanta

Laburpena:

<p>Gabon zahar egunean, gerra garaiko ohiturengatik, gaberdian aita gurea abesten dute presoan alde; ondoren "Eusko gudariak", "Gora ta gora Euskadi" eta "Internazionala" ere bai.</p>

51. Inauterietako basakeriak

- **Erref:** ERM-182/027
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:54:05. **Bukatu:** 00:55:37
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Gazte garaian inauteriak debekatuta zeuden. Ume zirela, ikusten zituzten kaldereroak. Plaza itxi egiten zuten eta soldadutza egin gabeko gaztetxoei ez zieten sartzen uzten, beraientzat aproposa ez zelako. Astakeria bat kontatzen dute.

52. "Eibartikan urten genduan" abestiaren zati bat

- **Erref:** ERM-182/029
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:57:50. **Bukatu:** 00:58:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Bestelako kanta
- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:

"Eibartikan urten genduan" kanta aipatzen dute zatika. Azalpena ematen dute.

53. Poteka, "tres navios"ka, sokasaltoan...

- **Erref:** ERM-182/031
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 01:00:01. **Bukatu:** 01:04:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

"Ikubiltxoren" ipuina kontatzen zieten. Sokasaltoan, txintxurrean, poteka, "tres navios"ka... aritzen ziren. Azalpenak ematen dituzte.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-19

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com